

הבנת הנקרא - קטעים לתרגול

מקבץ 3

הבנת הנקרא

לפניכם ארבעה קטעים ובסוף כל אחד מהם שאלות. קראו כל קטע בעיון וענו על השאלות שאחריהם.

קטע I

(1) שוב ושוב אנו מופתעים מהישגיהם המרשימים של ספורטאים. בריצת מאה מטרים למשל ממשיכים אצנים להפתיע, ומשפרים את שיא העולם בכעשירית שנייה בכל עשור. באולימפיאדת בייג'ין בשנת 2008 קבע אוסיין בולט מג'מייקה שיא של 9.69 שניות, ובאליפות העולם בברלין, שנתיים אחר כך, הפתיע וקבע שיא חדש של 9.58 שניות. חשבון פשוט מראה שאוסיין בולט רץ בשנייה אחת מרחק של יותר מעשרה מטרים. יש שיאים שנשברו רק אחרי שנים ארוכות, למשל השיא ההיסטורי של 8.90 מטרים בקפיצה למרחק לגברים. שיא זה נקבע באולימפיאדת מקסיקו, ונשבר רק כעבור 23 שנים באליפות העולם בטוקיו. יש גם שיאים שטרם נשברו, אחד מהם הוא השיא של 2.09 מטרים בקפיצה לגובה לנשים, שקבעה סטפקה קוסטדינובה מבולגריה ב-1987.

(5) מפעם לפעם מתעוררת השאלה אם יש גבול להישגיו של האדם בספורט. נדמה שאין גבול כזה, אבל למעשה אין זה נכון. ברור, למשל, שלעולם לא יהיה אפשר לרוץ מאה מטרים בשמונה שניות, או לקפוץ לגובה של שלושה מטרים.

(10) אחת הדרכים להגיע להישגים גבוהים ולשבור שיאים בספורט היא שימוש בסמים, ואכן ספורטאים רבים צורכים סמים, ובמיוחד סמי מרץ, כדי לשפר את הישגיהם. אולם כאשר מוכיחים שספורטאי צרף סמים אסורים, השיא שלו מבוטל, והוא מושעה מן התחרויות לתקופת מה. בשנים האחרונות הצליחו ספורטאים לשפר את שיאיהם בזכות שימוש באמצעים המקטינים חיכוך, כגון: מסלולי ריצה משוכללים, בגדים חלקים או נעליים מיוחדות.

(15) הרצון להתקדם ולשבור שיאים הוא הרצון החזק ביותר אצל ספורטאים, והם מתאמנים בקביעות כדי לשפר את הישגיהם. אבל קרוב היום שכמעט לא יהיה אפשר לשבור שיאים, ואז יהיה צורך לחפש אתגרים חדשים בספורט.

השאלות

1. השיא של 2.09 מטרים בקפיצה לגובה לנשים (שורות 7-8) הוא -

- (1) שיא שעדיין לא נשבר
- (2) שיא שצפוי להישבר בעשור הבא
- (3) שיא שנשבר אחרי הרבה שנים
- (4) אתגר שלא יהיה אפשר להתגבר עליו

.2 לפי הפסקה השנייה -

- (1) הגבול של יכולת האדם בספורט ידוע במדויק
 - (2) לעולם לא יהיה גבול ליכולת האדם בספורט
 - (3) לא ברור אם יש גבול ליכולת האדם בספורט
 - (4) יכולת האדם בספורט מוגבלת
-

.3 לפי הפסקה השלישית, מכיוון שספורטאים רוצים לשפר את הישגיהם -

- (1) הם רצים מאה מטרים בשמונה שניות
 - (2) רבים מהם נעזרים בסמים מסוגים שונים
 - (3) הם משעים את עצמם מן התחרויות לתקופת מה
 - (4) רבים מהם מוצאים אתגרים מחוץ לספורט
-

.4 "ואז יהיה צורך..." (שורה 18). ב"אז" הכוונה ל-

- (1) כשספורטאים יורשו לצרוך סמים
 - (2) כשישבר השיא של שמונה שניות בריצת מאה מטרים
 - (3) כשספורטאים לא יוכלו עוד לשבור שיאים
 - (4) כשספורטאים ישפרו את ההישגים שלהם
-

קטע II

(1) נראה שלא רק גשם, שלג וברד יורדים מן השמיים – במקומות שונים ברחבי העולם מתועדת כבר מאות שנים תופעה נדירה: "גשם" של בעלי חיים. במרבית המקרים מדובר ב"ממטרים" של דגים, ציפורים או צפרדעים, אך דווח גם על חיות אחרות ש"נפלו מן השמיים", ובהן מדוזות, תולעים ונחשים.

(5) הפיזיקאי הצרפתי אנדרה מארי אַמפֶר היה כנראה המדען הראשון שהתייחס ברצינות לתיאורים של "גשם" של בעלי חיים. הוא טען שרוחות חזקות מסוגלות לשאת אל השמיים בעלי חיים קטנים וקלי משקל החיים בקבוצות גדולות, כגון צפרדעים, ובסופו של דבר – להפילם לארץ. הסבר זה הוא אחד ההסברים המקובלים לתופעה, והוא מקבל חיזוק מהעובדה שבעת סופה חזקה פעמים רבות נושאות הרוחות חפצים קלי משקל למרחק גדול. הסבר אחר מתייחס לעובדה שחלק מהמקרים שדווח בהם על "גשם" של בעלי חיים התרחשו בקרבת מקור מים. על פי הסבר זה, התופעה נגרמת בשל הופעת גֵד מים, שהוא מעין שרוול של מים, הנשאב ומתרומם מהים אל העננים, ובמרכזו מערבולת המסוגלת – כמו סופה ביבשה – לשאוב אליה דגים ובעלי חיים ימיים אחרים. נד המים נושא אותם בדרכו אל היבשה בעודם חיים, ובסופו של דבר קורס ושומט אותם לארץ.

(10) במקרים שדווח בהם על "גשם" של ציפורים, בדרך כלל ההסברים מייחסים את הסיבה לתופעה למפגעים מעשה ידי אדם. חלונות זכוכית של בניינים גבוהים, למשל, הם אחד המכשולים המסוכנים בדרכן של ציפורים, ובעונת הנדידה להקות גדולות נפגעות מהתנגשות עימם, והציפורים נופלות ארצה פצועות או מתות.

מדענים רבים נוקטים גישה ספקנית כלפי התופעה, וטוענים כי מרבית הדיווחים עליה אינם אמיתיים. הם סבורים שלמעשה, בעלי החיים שנמצאו מתים הרחק ממקום מחייתם הטבעי לא "נפלו מהשמיים", אלא נשטפו או נסחפו ממקומות המחיה שלהם בעת שיטפון או סופה.

השאלות

5. מדוע לאורך הקטע המילה **גשם** נתונה במירכאות?

- (1) מפני שמדובר בגשמים נדירים
- (2) מפני שאין מדובר רק בגשם, אלא גם בברד ובשלג
- (3) מפני שמדובר בציטוט מאחד הדיווחים
- (4) מפני שאין מדובר באמת בגשם

6. פירוש המילה מַמְטָרִים (שורה 2) הוא -

- (1) גשמים
- (2) בעלי חיים
- (3) מקומות
- (4) מקרים

7. מה נכון בנוגע להסבר שהציע אנדרה מארי אמפר, המתואר בפסקה השנייה?

- (1) הוא אחד ההסברים המקובלים לתופעה של "גשם" של בעלי חיים
- (2) הוא תומך בהסבר המובא בפסקה השלישית
- (3) רוב המדענים דחו אותו
- (4) הוא אינו מתייחס ברצינות לתיאורים של התופעה של "גשם" של בעלי חיים

8. ההסבר הנזכר בשורות 8-12 יכול להסביר בעיקר "גשם" של -

- (1) נחשים
- (2) דגים
- (3) ציפורים
- (4) תולעים

9. איזו מן הטענות הבאות, הנוגעות למדענים ה"נוקטים גישה ספקנית כלפי התופעה" (שורה 17), היא טענה נכונה?

- (1) הם מקווים להמשיך ולחקור את התופעה
- (2) הם חקרו את התופעה לעומק
- (3) הם סבורים כי אין אמת ברוב הדיווחים על התופעה
- (4) הם טוענים כי אין כל תיעוד של התופעה

קטע III

- (1) רָאפּ, סגנון מוזיקלי שהתפתח בשכונות עוני של אפרו-אמריקנים באמריקה, מתאפיין בשירי ביקורת ומחאה שאופן שירתם הוא דיבור קצבי מהיר. בשנת 2001, כשהחלו שתי צעירות ערביות ישראליות להופיע בארץ בשירי ראפ, לא היו כאן כמעט זמרי ראפ ערבים, וודאי שלא זמרות ראפ ערביות. הזמרות ספא חתחות ונהיגא עבד-אל-עאל היו אז פורצות דרך. הן קראו לעצמן בשם "עראפיאת" (שילוב של המילים "ערביות" ו"ראפ"), ומאז הן מופיעות במקומות רבים בארץ ובעולם.

ספא חתחות מעכו התאהבה בראפ עוד כשהייתה בת 12. אף שבתחילה לא הבינה את כל המילים שאמרו הראפריים האמריקנים, היא חשה בפעם שבדבריהם ואהבה את הקצב של השירים. כשהייתה בת 14 ביקשה להצטרף ללהקת ראפ שהכירה, אך הוריה התנגדו שתופיע עם גברים. אחרי זמן-מה הציעה לה חברתה להקים יחד צמד ראפ, והן אכן עשו זאת.

- (10) השיר הראשון שספא ונהוא כתבו ושרו בהופעותיהן נקרא "שוי סאר בַּדְנִיא" (מה קרה לעולם), והוא מדבר על החיים של בני נוער בעכו, על עזיבת רבים מהם את ספסל הלימודים, על הידרדרותם לסמים ועל ההשלכות שיש לכך על עתידם. אומנם לא זה היה המצב בבתיים שלהן, אבל הן היו עדות למתרחש ברחובות עירן וחשו צורך לתת ביטוי לכאבן. בשיר השני שלהן הן מבטאות את הזדהותן עם הבנות בחברה הערבית. השיר נקרא "אל-בַּנַּת אל-עַרְבִיָּה", ובו הן תובעות את זכותה של הבת הערבייה לחירות: "תַּנּוּ לילדה ללמוד, תנו לה לעבוד, לא להתחתן בגיל צעיר ולשבת בבית. תנו לה לבחור את הדרך שלה".

- (15) ספא ונהוא הוסיפו לכתוב עוד עשרות שירים. הן מאמינות שבאמצעות האמירות החברתיות בשירים שלהן הן יכולות להשפיע על אנשים ולתרום לשינויים בחברה הערבית. היום, אחרי שנים רבות של הופעות, בנות עראפיאת חשות סיפוק מהעובדה שפרצו את הדרך לצעירות אחרות, שהקימו בעקבותיהן קבוצות ראפ משל עצמן.

השאלות

10. לפי הפסקה הראשונה, מהו ראפ?

- (1) הרכב מוזיקלי אמריקני שמופיע בשכונות עוני
- (2) סגנון מוזיקלי של שירי ביקורת המדוקלמים בקצב מהיר
- (3) מסע הופעות מוזיקלי של צעירים וצעירות בארץ ובעולם
- (4) סגנון מוזיקלי שנוף בעיקר בקרב דוברי ערבית

11. בשורה 4 כתוב: "... היו אז פורצות דרך". מה אפשר לכתוב במקום פורצות דרך?

- (1) אלמוניות
- (2) מוצלחות
- (3) ראשונות
- (4) מנצחות

12. על פי הפסקה השנייה, מה משך את ספא בשירי הראפ עוד כשהייתה בת 12?

- (1) משמעות המילים של השירים
- (2) הפופולריות של השירים
- (3) המנגינה הנעימה של השירים
- (4) הקצב המיוחד של השירים

13. לפי הפסקה השלישית, כיצד ביטאו בנות עראפיאת את תחושותיהן כלפי בני הנוער בעכו?

- (1) הן ביטאו את דאגתן להם בשירים
- (2) הן קראו להם לשוב לספסל הלימודים
- (3) הן האשימו אותם בהרס עתידם
- (4) הן הביעו תמיכה במעשיהם

14. מה אפשר להבין מן הפסקה האחרונה?

- (1) ספא ונהוא מבינות שלא יוכלו תמיד לשמור על מעמדן כמובילות הראפ בארץ
 - (2) אחרי שנים רבות של הופעות, ספא ונהוא שמחות לפנות את הבמה לראפריות צעירות מהן
 - (3) ספא ונהוא מרוצות מהעובדה שהודות להן עוד צעירות ערביות מופיעות בסגנון ראפ
 - (4) לספא ונהוא אין ספק שגם בעתיד יקומו קבוצות ראפ של צעירות ערביות
-

קטע IV

(1) הפרעות שינה הן שם כללי למגוון תופעות כמו קושי להירדם, התעוררויות תכופות או איכות שינה לא טובה. בעת האחרונה חלה עלייה במספר הסובלים מהפרעות שינה, ומחקרים מראים שאחת הסיבות לדבר היא השימוש הגובר בטלפונים ניידים, ובעיקר בטלפונים חכמים (סמארטפונים).

(5) בסקר שנערך בקרב כ-7,500 אנשים בני 18-44, ציינו קרוב למחציתם שהטלפון הנייד משמש להם שעון מעורר, ולכן הם מניחים אותו בלילה ליד מיטתם. האנשים האלה נחשפים להשפעות שליליות הקשורות לאור ולקרינה הנפלטים מן הטלפונים. השפעות אלו מחריפות בקרב המשתמשים בטלפון חכם. ולא זו בלבד: כאשר אנשים מתעוררים בלילה ומציצים בטלפון כדי לבדוק מה השעה, הם מתפתים לעיתים קרובות לקרוא דואר אלקטרוני, לגלוש ברשתות חברתיות ולהשתמש במגוון יישומים (אפליקציות), ומהר מאוד הם מתעוררים לגמרי. התופעה נפוצה בעיקר אצל בני נוער: רובם אפילו לא משתיקים את הטלפון בלילה, כדי שלא להחמיץ שום הזדמנות לתקשורת עם חברים. (10)

פרופסור בוקסטון, העוסק בחקר המוח וברפואת שינה בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת הרווארד, טוען שטלפון נייד בחדר השינה עלול לגרום גם לחרדה, וזו פוגעת באיכות השינה: "כשהטלפון הנייד ליד המיטה, אנחנו לא באמת נחים, אנחנו כל הזמן קשובים ומוכנים לפעולה, וזה סימן מובהק של הפרעות שינה". לפיכך, למען שינה בריאה מומלץ להתעורר באופן טבעי, ובכל מקרה מומלץ להרחיק את הטלפון הנייד מהמיטה. (15)

השאלות

15. מה נכון לפי הפסקה הראשונה?

- (1) רק בעת האחרונה החלו אנשים לסבול מהפרעות שינה
- (2) בעת האחרונה גדל מספר האנשים הסובלים מבעיות שינה
- (3) הפרעות שינה משפיעות על השימוש בטלפונים ניידים
- (4) טלפונים חכמים יכולים לסייע לאנשים הסובלים מבעיות שינה

16. בשורה 9 כתוב: "התופעה נפוצה בעיקר אצל בני נוער". מהי התופעה?

- (1) החמצת הזדמנויות לתקשורת עם חברים
- (2) התעוררות מצלצול הטלפון בלילה
- (3) שימוש רב בטלפון בשעות הלילה
- (4) השפעות שליליות של קרינה הנפלטת מהטלפון בלילה

17. בשורה 10 כתוב: "... כדי שלא להחמיץ שום הזדמנות לתקשורת עם חברים".

במקום המילה **להחמיץ** אפשר לכתוב -

(1) להפסיד

(2) לקבל

(3) להרגיש

(4) לנצל

18. על פי דברי פרופסור בוקסטון (שורות 12-14), מה הסימן האופייני להפרעות שינה שטלפונים ניידים גורמים?

(1) התעוררות מהשינה קצת לפני שהטלפון מצלצל

(2) השארת הטלפון ליד המיטה

(3) חוסר מנוחה ומצב של נכונות לפעול

(4) חוסר מנוחה בכל שעות היממה

19. איזו מהכותרות הבאות היא המתאימה ביותר לקטע?

(1) יעילות הטלפון הנייד בתור שעון מעורר

(2) הקשר בין טלפונים ניידים להפרעות שינה

(3) ההשפעות השליליות של אור וקרינה

(4) פעילות חברתית בשעות הלילה באמצעות טלפונים ניידים

מפתח תשובות נכונות

קטעים לתרגול מקבץ 3

קטע ראשון

מספר השאלה	1	2	3	4
התשובה הנכונה	1	4	2	3

קטע שני

מספר השאלה	5	6	7	8	9
התשובה הנכונה	4	1	1	2	3

קטע שלישי

מספר השאלה	10	11	12	13	14
התשובה הנכונה	2	3	4	1	3

קטע רביעי

מספר השאלה	15	16	17	18	19
התשובה הנכונה	2	3	1	3	2

© כל הזכויות שמורות למרכז הארצי לבחינות ולהערכה (ע"ר)

אין להעתיק או להפיץ בחינה זו או קטעים ממנה בכל צורה ובכל אמצעי, או ללמדה - כולה או חלקים ממנה - בלא אישור בכתב מהמרכז הארצי לבחינות ולהערכה.